

Kunnanvaltuusto	§ 11	08.02.2021
Kunnanhallitus	§ 34	22.02.2021
Sivistyslautakunta	§ 96	17.03.2022

Valtuustoaloite 8.2.2021: Mielen terveyden ensiapukoulutus oppilaille ja opettajille

71/00.02.00/2021

Kunnanvaltuusto 08.02.2021 § 11

Vihreiden ja Vasemmistoliiton valtuustoryhmät sekä muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 8.2.2021:

"VALTUUSTOALOITE 8.2.2020:

Mielen terveyden ensiapukoulutus oppilaille ja opettajille

Koululaisia opetetaan antamaan ensiapua sydänkohtauksen tai onnettomuuden varalle. Harva koululainen kuitenkaan saa ensiapukoulutusta siihen, kuinka autetaan koulukaveria, jolla on paniikkikohtaus, tai ystävää, joka kokee itsetuhoisia ajatuksia.

Kasvatuksessa ja koulutuksessa on panostettava entisestään arkipäivän mielen terveydestaitojen opetteluun. Opetuksen tulee olla suunnitelmallista ja johdonmukaista. Näin voimme ennaltaehkäistä lasten ja nuorten mielen terveyden ongelmia, edistää tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä, ja vahvistaa koko kouluyhteisön hyvinvointia. Samalla ehkäistään kiusaamista mielen terveyden riskitekijänä.

Esitämme, että Mäntsälän yläkouluissa toteutetaan oppilaille ja opettajille kahden koulupäivän mittainen mielen terveyden ensiavun koulutus. Koulutus sisältää mielen terveyden ja oman hyvinvoinnin vahvistamisen perusteet, ohjeita riskitilanteiden tunnistamiseen ja muiden auttamiseen, ja oppimateriaalin elämänkriiseistä selviämiseen ja erilaisten mielen terveyden häiriöiden tunnistamiseen. Koulutus voidaan toteuttaa mielen terveyden ammattilaisen tai mielen terveyden ensiapukouluttajaksi koulutetun opettajan avulla. Koulutus tulee suunnata myös opettajille, jotta he saavat lisää välineitä ja tuoretta tietoa mielen terveydestaitojen edistämiseen, ja oppilaiden psyykkisen hyvinvoinnin seuraamiseen ja vahvistamiseen.

Me allekirjoittaneet valtuutetut edellytämme, että Mäntsälän kunta tarjoaa jokaiselle yläkoululaiselle tiiviin mutta kattavan mielen terveyden ensiapukurssin.

Mäntsälässä 8.2.2021

Vihreiden ja Vasemmistoliiton valtuustoryhmät"

Päätös: Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Aloite

Kunnanhallitus 22.02.2021 § 34

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen kasvatus- ja sivistyslautakunnan valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Sivistyslautakunta 17.03.2022 § 96

Valtuustoaloitteessa 8.2.2020 §11 esitetään, että Mäntsälän yläkouluissa toteutetaan oppilaille ja opettajille kahden koulupäivän mittainen mielenterveyden ensiavun koulutus. Lisäksi edellytetään, että Mäntsälän kunta tarjoaa jokaiselle yläkoululaiselle tiiviin mutta kattavan mielenterveyden ensiapukurssin.

Valtioneuvosto päättää perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen (tuntijako).

Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä tässä laissa tarkoitettua opetusta varten opetussuunnitelma (paikallinen opetussuunnitelma).

Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden mukaan mielen hyvinvointiin ja mielenterveyteen kuuluvia sisältöjä käsitellään osana terveystiedon oppiaineen sisältöjä. Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7–9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyviä keskeisiä sisältöalueita vuosiluokilla 7–9 on kolme.

Ensimmäisenä sisältöalueena on terveyttä tukeva kasvu ja kehitys. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

Toisena sisältöalueena tarkastellaan terveyttä tukevia ja kuluttavia tekijöitä

sekä sairauksien ehkäisyä. Tässä yhteydessä terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveystilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy.

Kolmantena sisältöalueena on terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri. Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveystalvet, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Opettajien monialaisen työn lisäksi koulukuraattorit ja koulupsykologit järjestävät tarpeen mukaisia kaveritaitoryhmiä oppilaille. Hepolan koulussa toimivien koulumentorien työn kautta toteutamme petu-oppilaille tarvittavaa henkilökohtaista ohjausta. Opettajien, koulunkäyntiohjaajien, rehtoreiden ja oppilashuoltohenkilöstön oman työn lisäksi kehitämme koulujen toimintaa monelta osin, valtionavustusjärjestelmän ohjaamana hankkeiden avulla.

Olemme järjestäneet lukuvuoden 2021-2022 aikana osana Kaikille yhteinen koulu -hanketta 7.-9. vuosiluokan opettajille Hyvänmielen koulu-koulutustarjontaa, jolla vahvistetaan osaamista mielenterveystaitojen opettamiseen ja niiden sisällyttämistä koulun arkeen ja oppimiseen. Mieli ry:n toteuttamat koulutukset jatkuvat syksyllä 2022. Kaikille yhteinen koulu-hanke sisältää lisäksi mm. seuraavien teemojen mukaista koulutustarjontaa: tunnetaitokoulutus, tunnetaidot opetustyössä, hankalat tunnetilanteet kouluarjessa, tuntevat aivot, tunteiden säätely, nepsy-lasten tukeminen, emotionaalinen palautuminen, tunnetaidot ja työssä jaksaminen. Koulut voivat lisäksi tilata tarpeen mukaan osallisuuspedagogi Hannele Salomaan toteuttamaan tunnetaitotunteja oppilaille.

Sitouttava koulu yhteistyö-hankkeen (Sitko) kautta kehitämme poissaoloihin puuttumisen mallia, jonka keskeisenä tavoitteena on puuttua ja löytää juurisyytä oppilaan poissaoloihin. Tämän mallin avulla pystymme tunnistamaan, tukemaan ja ohjaamaan oppilasta tarvittavan tuen piiriin. Olemme käynnistäneet Sitko-hankkeen avulla lukuvuoden 2021-2022 alusta lukien kouluvalmentajatoimintaa Riihenmäen yhtenäiskoulussa sekä Ehnroosin ja Myllymäen kouluissa. Kouluvalmentajatyön kautta edistämme myös teemataitoa mielenterveydelle. Kouluvalmentaja toimii oppilaiden tukena ja yhteistyössä muun koulun henkilöstön kanssa.

Koulutuksellisenä tavoitteena tässä vaiheessa on, että vuosiluokilla 7-9 vahvistamme erityisesti terveystiedon opettajien, mutta myös muiden opettajien osaamista mielenterveystaitojen ja -sisältöjen opettamiseen ja mielenterveyshäiriöiden tunnistamiseen. Kokonaisuudessaan pyrimme koulutustarjonnan ja koulutussuunnittelun avulla edistämään sekä oppilaiden että opettajien osaamista monialaisesti eri menetelmien kautta painottumatta vain yhteen menetelmään.

Kouluilla on tällä hetkellä laaja valikoima oppilaiden mielenterveyttä tukevia työmuotoja ja opettajien työtä tukee erityisesti hanketoiminnan kautta saatava lisäkoulutus oppilaiden mielenterveyden edistämiseen. Myös koulunuorisotyötä vahvistetaan ja sillä pyritään oppilaiden arjen tuen kautta vahvistamaan oppilaiden ryhmäytymistä ja keskinäistä yhteistoimintaa sekä heidän jaksamistaan. Tällä hetkellä opetuspalveluissa ei ole suunnitteilla olemassa olevaan oppilashuollolliseen mielenterveystyöhön uusia työmuotoja.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuspäällikkö Janne Mäkinen, sähköposti [janne.makinen\(@\)mantsala.fi](mailto:janne.makinen(@)mantsala.fi))

Palvelualuejohtajan päätösesitys:

Sivistyslautakunta antaa esittelytekstissä olevan vastauksen vihreiden ja vasemmistoliiton esittämään valtuustoaloitteeseen mielenterveyden ensiapukoulutus oppilaille ja opettajille. Lautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös: Sivistyslautakunta päätti hyväksyä esityksen.